श्री ५ को सरकार

कानून तथा न्याय मन्त्रालय

श्री ५ महाराजाधिराजबाट बनाइबक्सेको तल लेखिए बमोजिमको ऐन सर्वसाधारणको जानकारीको लागि प्रकाशित गरिएको छ ।

२०१९ सालको ऐन नं. ३२

स्वस्तिश्री गिरिराजचक्रचूडामणि नरनारायणेत्यादि विविध विरुदावली विराजमान मानोन्नत महेन्द्रमाला ओजस्विराजन्य अति तेजस्वी त्रिभुवन प्रजातन्त्रश्रीपद अति कीर्तिमय नेपालश्रीपद प्रोज्ज्वल नेपालतारा ॐ रामपट्ट अतुलज्योतिर्मय त्रिशक्तिपट्ट अतिप्रबल गोरखादक्षिणबाहु महाधिपति अतिरथी परम सेनाधिपति श्री श्री श्री श्री श्रीमन्महाराजाधिराज महेन्द्र वीर विक्रम शाहदेव देवानाम् सदा समरविजयिनाम् ।

विदेशी लगानी कर निर्धारण गरी असूल उपर गर्ने व्यवस्थाको निमित्त बनेको ऐन

प्रस्तावना:—देश विकासको लागि राष्ट्रिय आयमा वृद्धि गर्न विदेशी लगानीमा कर लगाउन वाञ्छनीय भएकोले,

श्री ५ महाराजाधिराज महेन्द्र वीर विक्रम शाहदेवबाट नेपालको संविधानको धारा ९३ अनुसार यो ऐन बनाइबक्सेको छ ।

१. संक्षिप्त नाम, विस्तार र प्रारम्भ:— (१) यो ऐनको नाम "विदेशी लगानी कर ऐन, २०१९" रहेको छ ।

(२) यो ऐन नेपाल अधिराज्यभर लागू हुनेछ र नेपाल अधिराज्यमा घरजग्गा भएको नेपाल अधिराज्य बाहिर बसोबास गर्ने व्यक्ति उपर पनि लागू हुनेछ ।

(३) यो ऐन, २०१९ साल श्रावण ९ गतेदेखि प्रारम्भ भएको मानिने छ ।

२. परिभाषा:— विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस ऐनमा—

(क) "विदेशी लगानी" भन्नाले नेपाली नागरिकले विदेशमा लगाइराखेको सरकारी सिक्यूरिटी, शेयर, बैंक एकाउण्ट, घर जग्गामा लगाइराखेको रकम तथा अरू सबै किसिमको नगदी लगानीलाई समेत जनाउँछ । तर नेपाल अधिराज्यमा निकासी पैठारी गर्ने सुविधाको लागि खोलेको चल्ती खाता (करेण्ट एकाउण्ट) लाई लिइने छैन ।

(ख) "विदेशी लगानी कर" भन्नाले खण्ड (क) बमोजिमको लगानीमा लागेको कर सम्झनु पर्दछ,

(ग) "कर अफिसर" भन्नाले यो ऐनको प्रयोजनको निमित्त श्री ५ को सरकारले नियुक्त गरेको वा तोकेको कर अफिसर सम्झनु पर्दछ,

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

(घ) "तोकिएको वा तोकिए बमोजिमको" भन्नाले यो ऐन अन्तर्गत बनेको नियममा तोकिएको वा तोकिए बमोजिमको सम्झनु पर्दछ।

३. विदेशी लगानी कर निर्धारण र असूल उपर गर्नेः– सालबसाली वा कुनै एक सालको निमित्त विदेशी लगानी कर लगाउने गरी कुनै ऐनबाट व्यवस्था भएमा त्यस्तो बिदेशी लगानी कर यो ऐन र यो ऐन अन्तर्गत बनेको नियम बमोजिम निर्धारण गरी असूल उपर गरिने छ।

४. विवरण दाखिल गर्ने कर्तव्यः– (१) प्रत्येक सालको आश्विन मसान्तसम्ममा यो ऐन वा प्रचलित नेपाल कानून बमोजिम विदेशी लगानी कर तिर्नुपर्ने कर्तव्य भएका व्यक्तिले आफू साधारणतः बसोबास गरेको इलाकाको कर अफिसर छेउ आफ्नू विदेशी लगानीको विवरण तोकिएको ढांचामा दाखिल गर्नु गराउनु पर्दछ।

(क) साधारणतः नेपाल अधिराज्य बाहिर बसोबास गरेका व्यक्तिले त्यस्तो विवरण काठमाडौंको कर अफिसर छेउ दाखिल गर्नु गराउनु पर्दछ। कुनै कर दाताले आफ्नो विदेशी लगानीको मूल्यांकन र कर निर्धारण नेपाल अधिराज्यभित्र आफू बसेको इलाकाको कर अफिसरबाट गराउन चाहेमा सो कर अफिसर छेउ विदेशी लगानीको विवरण पेश गरी कर निर्धारण गराउन पनि सक्ने छ,

(ख) यो ऐन बमोजिम विदेशी लगानी कर तिर्नुपर्ने व्यक्ति नाबालक वा बौलाहा वा लाटालाटी भएमा निजको विदेशी लगानीको विवरण दाखिल गर्ने कर्तव्य निजको संरक्षकको हुनेछ।

(२) उपदफा (१) अन्तर्गत दाखिल गर्नु गराउनुपर्ने विवरण कसैले दाखिल नगरे नगराएमा वा झुट्टा विवरण दाखिल गरे गराएमा त्यस्तो व्यक्तिलाई कर अफिसरको आदेशले ने.रू. ५०००। पाँच हजारसम्म जरिवाना हुन सक्ने छ।

(३) यो ऐन वा प्रचलित ऐन बमोजिम कर लाग्ने विदेशी लगानी भएको भनी कुनै व्यक्ति उपर शंका लागेमा कर अफिसरले त्यस्तो व्यक्तिलाई आफ्नू विदेशी लगानीको विवरण दाखिल गर्नु गराउनु भनी लिखित आदेश दिन सक्ने छ। सो आदेश पाएको मितिले १५ दिनभित्र आफ्नू विदेशी लगानीको विवरण तोकिएको ढांचामा कर अफिसर कहाँ दाखिल गर्नु गराउनु पर्दछ।

तर माथि उल्लेख भएको म्यादभित्र पनि विवरण दाखिल गर्न गराउन नसक्ने व्यक्तिले कारण जनाई सो कुराको लिखित सूचना सो आदेशले तोकेको म्यादभित्र कर अफिसरलाई दिनुपर्छ र सो कारण निजलाई विश्वासप्रद लागेमा निजले बढीमा एक महीनासम्मको थप म्याद दिन सक्ने छ।

(४) उपदफा (३) अन्तर्गत दिइएको आदेश पालन नगर्ने व्यक्तिलाई कर अफिसरले ने.रू. ५००। पाँच सयसम्म जरिवाना गर्न सक्ने छ।

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

५. विदेशी लगानीको मूल्यांकनः– विदेशी लगानीमा प्रचलित ऐन बमोजिम लाग्ने विदेशी लगानी करको प्रयोजनको निमित्त त्यस्तो लगानीको मूल्यांकन कर अफिसरले देहायको आधारमा गर्नेछः–

(क) सिक्यूरिटी, शेयर, बैंक एकाउण्ट र यस किसिमको नगदी जिन्सी लगानीको मोल आर्थिक वर्ष शुरू हुने दिनको बजार भाउ बमोजिम गरिने छ, बजार भाउ ननिक्लेकोमा अंकित मूल्य बमोजिम कायम गरिने छ,

(ख) घर जग्गाको मोल तत्तत् स्थानको म्यूनिसिपलिटीले निर्धारण गरेको किराया दर (रेन्टल भ्याल) को आधारमा कायम गरिने छ,

तर म्यनिसिपलिटी नभएको ठाउँमा वा यस्तो किराया दर ननिक्लेमा स्थानीय इञ्जिनियर वा ओभरसियरले प्रमाणित गरेको मूल्य कर अफिसरले सन्तोषजनक ठहऱ्याएमा सोही मूल्यको आधारमा र सन्तोषजनक नठहराएमा कर अफिसलले आवश्यक ठहराएको अरू प्रमाणको आधारमा उक्त मोल कायम गर्नेछ।

६. विदेशी लगानी करको निर्धारणः– (१) कर अफिसरले विदेशी लगानीको विवरण दाखिएल भएपछि यथाशक्य १ महीनाभित्र सो सालको लागि यो ऐन बमोजिम असूल उपर गर्नुपर्ने विदेशी लगानी करको रकम निर्धारण गर्नुपर्छ।

तर कुनै व्यक्तिको जतिसुकै विदेशी लगानी भएपनि सबैको विवरण लिई बेग्ला बेग्लै मूल्यांकन गरी सबै विदेशी लगानीलाई यो ऐनको प्रयोजनको लागि एउटै इकाई (यूनिट) मानी विदेशी लगानी कर निर्धारण गर्नुपर्छ।

(२) प्रत्येक सालको निमित्त विदेशी लगानीमा लाग्ने विदेशी लगानी कर निर्धारण गर्दा कानूनी मान्यता प्राप्त हक अधिकार भई साल सालको श्रावण १ गतेका दिन जसको भोग चलनमा रहेको छ निजको नाममा विदेशी लगानीलाई कायम मानेर कर निर्धारण गर्नुपर्छ।

(३) अवस्थानुसार कर अफिसरले त्यस्तो कर निर्धारण गर्दा करदाताद्वारा दाखिल भएका विवरणमाथि उचित विचार गर्ने र त्यसको जांचबुझको प्रयोजनको लागि सम्बन्धित व्यक्तिका नाममा समन जारी गर्ने, बयान बकपत्र गराउने र लिखतहरू दाखिल गराउने सम्बन्धमा प्रचलित नेपाल कानून बमोजिम अदालतलाई भए सरहको मान्यता सबै अधिकार निजलाई हुनेछ।

तर, यस दफा अन्तर्गत कारवाइ हुँदा ७ दिनसम्मको लागि अर्जी खबर गरेमा वा गुञ्जेको म्याद तारेख थाम्न ७ दिनभित्र कर अफिसर छेउ आफैं वा वारिस हाजिर भै अर्जी गरेमा कर अफिसरले अर्जीलाई स्वीकृति दिन वा म्याद तारेखथामि दिन सक्ने छ। सोभन्दा बढीको निमित्त अर्जी लाग्ने वा गुजारेको म्याद तारेख थामिन सक्नेछैन।

आधिकारिकता प्रमाणित विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

७. विवरण दाखिल नगर्ने व्यक्तिको सम्बन्धमा विदेशी लगानीको मूल्यांकन र विदेशी लगानीको करको निर्धारणः– दफा ४ को उपदफा (१) वा (३) बमोजिम विवरण दाखिल गर्नुपर्ने कर्तव्य भएको कुनै व्यक्तिले त्यस्तो विवरण दाखिल नगरे नगराएमा वा झुट्टा विवरण दाखिल गरे गराएमा वा अधुरो विवरण दाखिल गरे गराएमा दफा ५ र दफा ६ को अधीनमा रही सो व्यक्तिको विदेशी लगानीको मूल्यांकन र करको निर्धारण कर अफिसरले यथाशक्य न्यायोचित अनुमानबाट गर्न सक्ने छ।

८. विदेशी लगानी करको भुक्तानीः– (१) दफा ६ वा ७ अन्तर्गत निर्धारित गरिएको विदेशी लगानी करको रकम कर निर्धारणको आदेश प्राप्त भएको ३५ दिनभित्र करदाताले सोही आदेशमा तोकिएको कर अड्डामा दाखिल गर्नु गराउनु पर्दछ।

(२) सो दाखिल नगरिएमा कर अफिसरको सूचनानुसार सो रकम स्थानीय माल अड्डाले वा श्री ५ को सरकारले तोकिदिएको अधिकारीले प्रचलित नेपाल कानूनको कार्य प्रणाली बमोजिम त्यस्ता करदाताको जायदाद गरी असूल उपर गरी लिन सक्ने छ।

९. अपीलः– (१) कुनै कर अफिसरले यो ऐनको दफा ४, ५, ६ वा ७ अनुसार गरेको आदेशमा चित्त नबुझ्ने व्यक्तिले सूचना पाएका ३५ दिनभित्र सम्बन्धित बडाहाकिम वा मेजिष्ट्रेटकहाँ अपील गर्न सक्ने छ।

(२) सम्बन्धित बडाहाकिम वा मेजिष्ट्रेटबाट भएको निर्णयमा चित्त नबुझ्ने व्यक्तिले निर्णयको सूचना पाएका ३५ दिनभित्र आय र कर अदालतमा अपील गर्न सक्ने छ।

(३) आफूलाई लाग्ने ठहरिएको करको रकम वा जरिवाना बापतको रुपैयाँ धरौटी वा त्यति अंकको धनजमानी सम्बन्धित कर अड्डा वा सम्बन्धित कर अफिसरले तोकेको अड्डामा नराखेसम्म उपदफा (१) वा (२) बमोजिम अपील लाग्न सक्ने छैन।

(४) अरू नेपाल कानूनमा जेसुकै लेखिएको भए तापनि उपदफा (१) वा (२) बमोजिम लाग्न सक्ने अपीलको निमित्त कुनै किसिमको थप म्याद पाइने वा दिइने छैन।

तर आय र कर अदालतले चित्त बुझ्ने मनासिब माफिकको कारण देखेमा एक पटक बढी से बढी १५ दिनको म्याद थाम्न सक्ने छ।

(५) उपदफा (२) बमोजिम पर्न आएका अपीलमा सो अपील परेको मुद्दा साधारणतः ६० दिनभित्र आय र कर अदालतले कारवाइ किनारा गर्नुपर्छ।

(६) उपदफा (२) बमोजिम आय र कर अदालतमा गर्न सक्ने अपील सम्बन्धित कर अड्डा वा सम्बन्धित बडाहाकिम वा मेजिष्ट्रटकहां दर्ता हुन सक्ने छ।

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

यसरी दर्ता गराउने अपिलातलाई सोही अड्डामा तारेखमा राखी निजको अपीलपत्रलाई सो अड्डाले सो अपील दर्ता भएको १५ दिनभित्र आय र कर अदालतमा पठाइ-दिनुपर्छ ।

(७) उपदफा (६) मा जेसुकै लेखिएको भए तापनि सम्बन्धित अपिलातलाई आय र कर अदालतले झिकाउन चाहेमा वा सो अपिलात सोही अदालतमा हाजिर हुन चाहेमा निजले सो बमोजिम पनि गर्न सक्ने छ ।

१०. विदेशी लगानी कर माफी दिने श्री ५ को सरकारको अधिकारः– कुनै व्यक्तिले विदेशमा लगाइराखेको लगानी कुनै सालको चैत्र महीनाभित्र नेपाल अधिराज्यभित्र फिर्ता ल्याएमा त्यस्तो विदेशी लगानी उपर लागेको कर श्री ५ को सरकारले सो सालको निमित्त फिर्ता गर्न अथवा माफी गर्न पनि सक्ने छ ।

११. साँचो सूचना दिनेलाई इनामः– दफा ४ बमोजिम विवरण दाखिल गर्नु गराउनुपर्ने कर्तव्य भएका कुनै व्यक्तिले सो नगरे नगराएको वा झुट्टा विवरण दाखिल गरे गराएको कुराको सांचो सूचना दिने व्यक्तिलाई सो कुरा ठहर भएपछि दोषी व्यक्तिबाट असूल उपर भएमा विदेशी लगानी करको अंकको सयकडा २० बीस श्री ५ को सरकारको आदेशले इनामको रूपमा दिइने छ ।

१२. लागू नहुनेः– शंका निवारणको लागि स्पष्ट गरिन्छ कि श्री ५ महाराजाधिराजको निजी विदेशी लगानी र श्री ५ को सरकारको अधीनस्थ विदेशी लगानी सम्बन्धमा यो ऐन र यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियमको कुनै कुरा लागू हुनेछैन ।

१३. कर अफिसरहरूः– (१) श्री ५ को सरकारले आवश्यक ठानेको संख्यामा यस ऐनको प्रयोजनको निमित्त कर अफिसरहरू नियुक्त गर्न सक्ने छ ।

(२) कुनै कर अफिसरको मातहतमा कति इलाका वा गाउँ मौजा राख्ने हो भन्ने कुरा श्री ५ को सरकारले नेपाल गजेटमा प्रकाशित सूचनाद्वारा तोक्न सक्ने छ ।

(३) कुनै कर अफिसरले आफू मुनिका कुनै कर अधिकारीलाई आफ्नो अधिकारमध्ये केही वा जम्मै लिखित रूपमा सुम्पन सक्ने छ । यसरी सुम्पिएको अधिकार बमोजिम निजले गरेको काम कर अफिसरले गरे सरह मान्य हुनेछ ।

(४) करदाताबाट यस ऐनको दफा ४, ६, ९ र ११ बमोजिम दाखिल भएका कागजपत्रहरू अति गोप्य सम्झिने छन् । सरकारी कर सम्बन्धी कारवाइलाई सिवाय अरू कामलाई प्रकाश गरिने छैन र यस्तो कागजपत्र विदेशी लगानी करको प्रयोजन-को निमित्त बाहेक अन्य कुरामा कुनै अदालतमा प्रमाण लाग्ने छैन ।

(५) श्री ५ को सरकारले यो ऐन बमोजिम आफूले पाएका सबै वा केही अधिकार नेपाल गजेटमा सूचना प्रकाशित गरी कर अफिसरलाई सुम्पन सक्ने छ ।

आधिकारिकता सम्बन्धी विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।